

РОЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ДОРАДЧИХ СЛУЖБ ПОЛЬЩІ В ЕКОЛОГО-ПРОСВІТНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Н.А. Демешкант, кандидат педагогічних наук

Проаналізовано форми і методи еколого-освітньої діяльності дорадчих служб Польщі з метою підвищення екологічної свідомості сільського населення та збереження стану довкілля. Розкрито досвід функціонування місцевих дорадчих осередків та напрями їх розвитку в аграрній галузі Польщі.

Еколого-освітня діяльність, сільськогосподарські дорадчі служби, екологічна свідомість.

Діяльність дорадчих служб Польщі щодо здійснення екологічної освіти виробників сільськогосподарської продукції має неформальний, цілком дієвий характер. Одним з доказів цього є прийняття в 2007 р. на всіх рівнях дорадчої служби агроекологічної програми на 2007–2013 рр., мета якої полягала в покращенні природного середовища сільських територій, зокрема, відновлення біорізноманіття агроценозів, рекламування зрівноваженої системи господарювання, раціонального використання земель та охорони вод, охорона місцевих порід тварин і сортів культурних рослин. Умови участі в зазначеній програмі мотивують аграріїв до природоохоронної діяльності через систему заохочувальних заходів, грошових дотацій тощо [1].

У структурі багатьох регіональних дорадчих служб Польщі створено центри екологічної освіти, завданнями яких є:

- організація різних освітніх заходів природоохоронної спрямованості з метою підвищення екологічної свідомості мешканців сільських територій;
- здійснення екологічної освіти в системі підвищення кваліфікації та набуття аграріями професійних природоохоронних компетенцій;
- пропагування серед виробників сільськогосподарської продукції природоохоронної діяльності;
- організація соціальних екологічних кампаній;
- організація інформаційних заходів щодо державних і європейських юридичних природоохоронних норм;
- пропаганда природоохоронних інвестицій;
- співпраця з державними і місцевими органами влади з метою здійснення діяльності щодо підвищення рівня фахових природоохоронних знань;
- видавництво навчальних матеріалів з екологічною тематикою;
- рекламування органічного землеробства, виробництва високоякісних продуктів харчування та агротуризму [2].

Іншими словами, метою центрів екологічної освіти в структурі осередків дорадництва є поширення екологічних знань, стимулювання природоохоронної діяльності місцевого населення та координація заходів екологічної освіти на регіональному рівні. Окреслена мета досягається через пропаганду природоохоронних знань, збір і поширення екологічної інформації та підвищення кваліфікації кадрів. Залучення до професійної діяльності в центрах екологічної освіти висококваліфікованих спеціалістів, а також використання науковообґрунтованих освітніх методик дозволяє організовувати різноманітні заходи освітньо-просвітницького характеру (конференції, семінари, курси підвищення кваліфікації та майстер-класи) для різних соціальних, вікових і професійних груп населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Закордонний досвід функціонування розвитку дорадчих служб широко представлений у вітчизняних та іноземних дослідженнях, зокрема, у працях Боровикової О., Калачевської Л., Козарі Й. (Kozàri J.), Озсаталбає О. (Ozsatalbae O.), Велінга Х. (Wielinga H.) та ін. Аналіз останніх публікацій свідчить про значну увагу питанням організації та розвитку дорадчого сервісу та його освіти.

Мета дослідження – розглянути деякі природоохоронні заходи, організовані центрами екологічної освіти Польщі.

Виклад основного матеріалу. Діяльність центрів екологічної освіти в структурі сільськогосподарських дорадчих служб Польщі можна умовно розділити на основні напрями.

По-перше, організація навчальних екологічних стежок для місцевого населення й туристів, метою яких є привернення уваги до пам'яток природи певної місцевості, виявлення та, відповідно, пошук шляхів вирішення найважливіших екологічних і культурних проблем локального масштабу.

По-друге, екологічна освіта вчителів, дітей і молоді, що передбачає реалізацію окремих освітньо-просвітницьких програм, спрямованих на певні категорії учасників.

Однією з таких програм є «Польова екологічна освіта», до участі в якій залучаються вчителі та учні місцевих шкіл. Програма передбачає спочатку проведення майстер-класів для вчителів, під час яких вони виконують всі практичні й лабораторні заняття, призначені пізніше для учнів. Заняття з учнями проходять на екологічних стежках і мають інтердисциплінарний зміст, тобто, охоплюють регіональні, соціальні та економічні аспекти природоохоронної діяльності. Дана форма екологічної освіти здійснюється в межах формальної освіти, дозволяє систематизувати та поглиблювати теоретичні екологічні знання учнів. Показово, що подібні заняття проводяться впродовж всього календарного року [2].

Ще однією навчально-виховною програмою, спрямованою на молодь, є програма «Молодь пізнає, оцінює і піклується про природу». Метою даної програми є формування природоохоронної життєвої позиції молоді регіону шляхом:

- організації курсів підвищення кваліфікації вчителів, завдання яких полягає у поліпшенні ефективності навчального процесу, вмінні ак-

тивізувати пізнавальну діяльність учнів, збагаченні новітніми формами і методами роботи з ними;

- організації зустрічей вчителів і учнів з науковцями та представниками природоохоронних служб;
- активного залучення учнів до природоохоронної діяльності, систематичного проведення формальних і неформальних занять, пов'язаних із моніторингом вод, повітря і ґрунтів місцевих територій, наукових досліджень;
- презентації досягнень (виставки, диспути, конкурси, фестивалі, демонстрації, екскурсії тощо) [2].

Одночасно з вищезазначеним, метою даної програми є донесення останніх наукових досліджень в галузі охорони природи та поглиблення знань населення щодо природних багатств Польщі, Європи і світу.

Третім напрямом діяльності екологічних центрів при дорадчих службах є організація конференцій, семінарів, ярмарок, курсів підвищення кваліфікації, майстер-класів, фестивалів, кампаній.

Серед названих заходів найбільш помітною була серія семінарів на тему «Узгодження природоохоронного нормативно-правового поля Польщі з європейськими стандартами», які, починаючи з 1995 р., щорічно проводяться спільно з вищими навчальними закладами та природоохоронними службами всіх рівнів. Основна мета семінарів – обмін інформацією між теоретиками і практиками в галузі охорони природи. Тематика щорічних зустрічей системно наближує польську громадськість до європейських стандартів в галузі охорони повітря, вод, використання відходів, охорони живих природних ресурсів, аграрного виробництва тощо. Важливим результатом кожного семінару є інформаційні матеріали, що публікуються польською та англійською мовою.

Ще ряд семінарів спрямовані на певні громадські або професійні групи учасників, зокрема, семінар на тему «Екологічна проблематика в діяльності місцевих органів самоуправління. Нові юридичні аспекти». Цей захід носить циклічний характер і організовується з метою підвищення кваліфікації працівників місцевого самоуправління в питаннях нових нормативно-правових актів в галузі охорони природи та сталого розвитку сільських територій.

Наступним щорічним заходом є семінар на тему «З екологією щодня», розрахований переважно на сільських жінок. Мета заходу – поширення екологічних знань в аспекті поліпшення гігієнічних умов, рекламування здорового способу життя та донесення інформації щодо проблем жінок сільських місцевостей в інших державах. Програма семінару включає ярмарки і медичні консультації. Подібні семінари проводяться починаючи з 1995 р. [2].

Масштабністю вирізняються загальнопольські майстер-класи для молодіжних лідерів на тему «Пізнай, оціни і бережи свою природу», завданням яких є підготовка молоді до організації регіональних екологічних центрів у сільській місцевості, а також щорічний фестиваль, присвячений міжнародному дню охорони природи «Діти як шанс для забрудненого навколишнього середовища», мета якого – екологічна освіта шляхом участі у іграх та конкурсах.

Тематика конкурсів різноманітна і відповідає віковим категоріям та інтелектуальним і практичним навичкам дітей-учасників заходу [2].

Багаторічну традицію має й інший захід, започаткований і постійно координований центрами екологічної освіти регіональних дорадчих служб, – кампанія «Прибирання світу – Польща», під час якої тисячі людей виходять на благодійні акції прибирання сміття на територіях загального користування (ліси, річки, озера, вулиці, сквери тощо).

Зрештою, загальнопольський екологічний ярмарок «ЕКО-TOR», мета якого рекламування обладнання і технологій, що попереджають деградацію навколишнього природного середовища. Виставки та семінари в його межах користуються незмінним інтересом учасників і гостей ярмарку, серед яких (крім представників державних і місцевих органів влади), групи зацікавленої молоді, учні шкіл, студенти, місцеве населення та іноземці [3].

Четвертим напрямом діяльності екологічних центрів місцевих дорадчих служб є підвищення кваліфікації аграріїв у галузі сільської санітарії і обмеження забруднень сільськогосподарського походження.

Цей напрям діяльності також здійснюється шляхом розробки і реалізації ряду освітніх програм, серед яких:

- міжнародна програма «Обмеження забруднень Балтики із сільськогосподарських джерел – ВААР», заснована країнами, територія яких омивається Балтійським морем. Мета програми – зменшення забруднень, в основному, сполуками азоту і фосфору, від аграрного виробництва та обмеження їх потрапляння до поверхневих і ґрунтових вод шляхом будівництва очисних споруд, раціонального використання добрив, пестицидів і кормів, екологічної освіти аграріїв;

- польсько-датська програма «Екологічне сільське господарство», що реалізується з 1995 р., завданням якої є здійснення сільськогосподарської діяльності в такий спосіб, щоб мінімізувати її негативний вплив на довкілля;

- міжнародна програма «Охорона природи сільських територій», результатом реалізації якої повинно бути зменшення забруднення Балтійського моря сполуками азоту, фосфору і органічними речовинами [2].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, центри екологічної освіти здійснюють активну популяризацію екологічного сільського господарства, виробництва високоякісних продуктів харчування та агротуризму. В цьому напрямі організовується ряд заходів, серед яких курси підвищення кваліфікації, спеціалізовані семінари, ярмарки, виставки екологічної сільськогосподарської продукції.

Список літератури

1. Program rolnośrodkowy 2007–2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.modr.mazowsze.pl/ekologia/2009-10-12>
2. Regionalne Centrum Edukacji Ekologicznej 12-02-30/17-program-rs-2007–2013.html. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kpodr.com.pl/>
3. III Targi Ekologia dla Rodziny ECOFAMILY. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.targikielce.pl>

Проанализированы формы и методы эколого-образовательной деятельности информационно-консультационных служб Польши с целью повышения экологического сознания сельского населения и сохранения природной окружающей среды. Раскрыт опыт функционирования местных информационно-консультационных служб и направление их деятельности в аграрной сфере Польши.

Эколого-образовательная деятельность, информационно-консультационные службы, экологическое сознание.

The article presents forms and methods of environmental education agricultural extension of Poland in order to increase environmental awareness of rural population and conservation of the natural environment. Analyzed the experience of the local extension and of directions of their activity in the agricultural sector in Poland.

Environmental education, extension, environmental awareness.